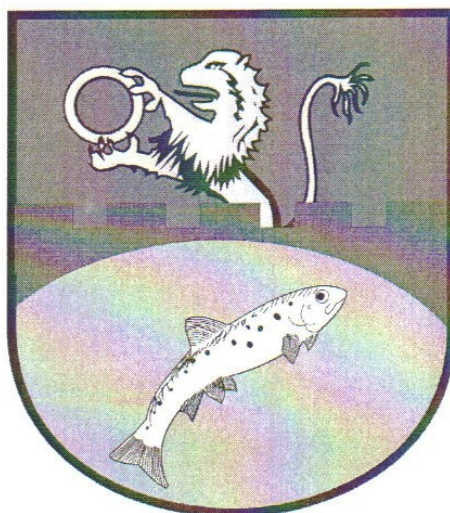

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo na lata 2007-2013

RADA GMINY SZCZUTOWO
08-227 Szczutowo, ul. Lipowa 6a
woj. mazowieckie
tel. 278-71-67

Załącznik do uchwały nr XIX/ 122 /08
Rady Gminy Szczutowo
z dnia 27 stycznia 2009 roku

Strategia

Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy

Szczutowo na lata 2007-2013

Szczutowo, 2009.

Spis treści.....	2
<u>I.</u>	
<u>WPROWADZENIE.....</u>	4
1. Polityka UE w zakresie programów polityki społecznej.....	4
2. Problematyka rozwiązywania problemów społecznych w polityce społecznej na szczeblu krajowym.....	5
3. Problemy społeczne w politykach i strategiach województwa mazowieckiego.....	5
4. Lokalna polityka społeczna na szczeblu powiatu.....	6
5. Związek Strategii z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu gminy	7
6. Korzyści wynikające z przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	8
7. Obowiązek sporządzenia strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na szczeblu gminnym. .	9
8. Ramy czasowe strategii.....	10
9. Metodologia opracowania strategii.....	10
10. Organizacja procesu opracowania strategii.....	11
11. Ankieta weryfikująca i precyzująca problemy społeczne.....	12
12. Zespół oceniający i budujący strategię.....	12
13. Zajęcia warsztatowe.....	12
14. Zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo.....	14
<u>II.</u>	
<u>Raport o stanie Gminy Szczutowo.....</u>	16
1. Położenie, powierzchnia, ludność.....	16
2. Mieszkańcy.....	17
3. Stan infrastruktury mieszkaniowej	23
4. Ochrona zdrowia	25
5. Szkolnictwo	25
6. Kultura	25
7. Sport.....	26
8. Infrastruktura techniczna	26
9. Gospodarka.....	29
10. Rolnictwo.....	29
11. Turystyka.....	31
<u>III.</u>	
<u>Pomoc społeczna na terenie Gminy Szczutowo.....</u>	32
1. Cele polityki społecznej	32
2. Adresaci polityki społecznej.....	32

3. Zadania gminy na płaszczyźnie polityki społecznej.....	32
4. Infrastruktura pomocy społecznej w Gminie Szczutowo.....	34
<u>IV.</u>	
<u>Problemy społeczne na terenie Gminy Szczutowo.....</u>	36
1. Wyniki badań ankietowych.....	36
2. Analiza SWOT uwarunkowań społecznych występujących na terenie Gminy Szczutowo.....	41
3. Analiza SWOT problemów społecznych Gminy Szczutowo.....	42
4. Podsumowanie analizy SWOT w obszarach problemowych.....	50
5. Dane statystyczne dotyczące pomocy społecznej	51
6. Najważniejsze problemy społeczne na terenie Gminy Szczutowo.....	52
<u>V.</u>	
<u>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo.....</u>	58
1. Uwagi ogólne.....	58
2. Misja i wizja Gminy Szczutowo na płaszczyźnie polityki społecznej.....	58
3. Cele strategiczne	59
4. Cele operacyjne (podstawowe) – obszary priorytetowe.....	59
5. Podmioty realizujące politykę społeczną na terenie Gminy Szczutowo.....	67
6. Zadania zmierzające do realizacji celów strategicznych (katalog projektów społecznych).....	68
7. Finansowanie Strategii	70
8. Wdrażanie strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Szczutowo.....	70
9. Monitorowanie strategii.....	72
10. Zespół Monitorujący.....	73
11. Zakres zadań zespołu monitorującego.....	73
12. Harmonogram działań zespołu monitorującego:.....	74
<u>VI.</u>	
<u>Zakończenie.....</u>	77
<u>ZALĄCZNIKI.....</u>	78

I. WPROWADZENIE

W Polsce w latach 90. nastąpiły zasadnicze zmiany ukierunkowane na budowanie podmiotowości społeczeństwa. Polegały na powołaniu autonomicznych jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego (najpierw lokalnych, a przy końcu dekady - ponadlokalnych i regionalnych), na wzroście liczby i roli oddolnych inicjatyw obywatelskich w życiu społecznym oraz na budowaniu współpracy między sektorem publicznym, a pozarządowym.

Z dniem 1 maja 2004 r. Rzeczpospolita Polska stała się członkiem Unii Europejskiej i dlatego też bierze udział w programach wspólnotowych dotyczących również rozwiązań społecznych. Unia Europejska jest rzecznikiem aktywnej polityki społecznej. Ma ona pozwalać na skuteczne radzenie sobie państw członkowskich z najpoważniejszymi bolączkami społecznymi, takimi jak wykluczenie społeczne.

1. Polityka UE w zakresie programów polityki społecznej

Rada Europejska w grudniu 2000 r. w Nicei przyjęła konkretne wytyczne w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego (Agenda Społeczna). Zasadniczym celem przewidzianym w Agendzie jest „bardziej spójne społeczeństwo: równe szanse dla wszystkich”. Natomiast podstawowym narzędziem realizacji tego celu jest zastosowanie Otwartej Metody Koordynacji. Ma ona prowadzić do opracowania jednej listy wspólnych celów dla integracji społecznej, emerytur i rent oraz opieki zdrowotnej, włączając w to cele horyzontalne, takie jak: równość szans i dostęp do rynku pracy. Otwarta Metoda Koordynacji to sposób na podejmowanie i realizowanie wspólnych działań w obszarze polityki społecznej. Założenia podstawowe tej metody polegają na wyznaczaniu wspólnych celów na podstawie uzgodnionego metodologicznie opisu zjawisk społecznych. Zarówno dla opisu zjawisk społecznych, jak i wyznaczania celów zdefiniowano i przyjęto szereg wskaźników. Odnoszą się one do całej gospodarki (tzw. wskaźniki strukturalne) oraz do obszarów socjalnych.

W 2005 r. przyjęta została przez Komisję Europejską druga faza Agendy Społecznej, obejmująca okres do 2010 r. Jej mottem stało się sformułowanie: „Społeczna Europa w gospodarce światowej: zatrudnienie i szanse dla wszystkich”. Agenda Społeczna przewiduje modernizację modelu społecznego w Europie w oparciu o realizację założeń Agendy Lizbońskiej. Nowa Agenda mówi o konieczności gwarancji zatrudnienia i zwiększenia szans na jego osiągnięcie. Wszystko to w oparciu o dynamiczny wzrost gospodarczy Unii, osiągnięty dzięki modernizacji rynku pracy poprzez innowacje i nowe technologie oraz zwiększenie ochrony socjalnej.

Europejski Model Społeczny opiera się na przekonaniu, że możliwe jest pogodzenie wymogów szybkiego rozwoju ekonomicznego z realizacją celów społecznych (bezpieczeństwo zatrudnionych, dostęp do sfery publicznej itp.).

2. Problematyka rozwiązywania problemów społecznych w polityce społecznej na szczeblu krajowym

Poza programami wspólnotowymi opracowywane są dokumenty krajowe. Rada Ministrów RP opracowała założenia aktywnej polityki społecznej na lata 2007 – 2013. Dokument ten, przyjęty 13 września 2005 r. nosi nazwę STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007 – 2013. Strategia wytycza 7 priorytetów, które zdaniem władz, szybko wdrożone i zrealizowane przyczynią się do rozwiązania trapiących Polskę problemów społecznych. Sformułowanie priorytetów poprzedzono diagnozą stanu obecnego, ze szczególnym uwzględnieniem demografii, ubóstwa, kondycji i zagrożeń współczesnej rodziny i społeczeństwa obywatelskiego. Dokument ten formułuje pożądany do osiągnięcia cel prowadzonej polityki społecznej, którym ma być zbudowanie na poziomie krajowym zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli. Sformułowane priorytety krajowe są następujące:

- 1) Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.
- 2) Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.
- 3) Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.
- 4) Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.
- 5) Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.
- 6) Partnerstwo publiczno – społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.
- 7) Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

Decentralizacja struktur administracji publicznej, które mają prawo i obowiązek podejmowania decyzji w sprawach ważnych dla społeczności lokalnej oraz partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie,

- po pierwsze: dla współpracy różnych szczebli samorządu terytorialnego, zarówno pomiędzy sobą, jak i z administracją rządową,
- po drugie: dla udziału obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalne grupy społeczne lub działających w ramach organizacji pozarządowych, w życiu publicznym.

3. Problemy społeczne w politykach i strategiach województwa mazowieckiego

Na szczeblu wojewódzkim cele i kierunki polityki społecznej wytycza Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005 – 2013 przyjęta Uchwałą

Nr 106/05 przez Sejmik Województwa Mazowieckiego 4 lipca 2005 r. Sformułowano w niej misję oraz 7 celów strategicznych z przypisanymi do nich celami operacyjnymi.

Misją samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii wojewódzkiej polityki społecznej Mazowsza na lata 2005-2013 jest osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność.

Cele strategiczne to:

- 1) Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie.
- 2) Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności.
- 3) Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających temu zachowaniu.
- 4) Ograniczanie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.
- 5) Podniesienie jakości życia osób starych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej.
- 6) Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów.
- 7) Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

4. Lokalna polityka społeczna na szczeblu powiatu

Władze powiatu sierpeckiego opracowały i przyjęły Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2012. Dokument ten przedstawia diagnozę powiatu w zakresie występujących na jego terenie problemów społecznych, wskazuje główne obszary interwencji i formułuje kierunki rozwoju pomocy społecznej i główne kierunki działań. Są to:

- pomoc osobom bezrobotnym;
- pomoc rodzinom;
- pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych;
- zapobieganie narkomanii;
- zapobieganie przestępczości dzieci i młodzieży.

Ponadto powiat realizuje niżej wymienione programy:

- Powiatowy Program Działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2004 – 2012;
- Lokalny Program Pomocy Społecznej.

5. Związek Strategii z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu gminy

Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań tejże polityki. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie wokół głównego kierunku działań i głównych problemów w tej sferze.

Strategia posiada ścisłą korelację z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu lokalnym, którymi są:

- 1) Strategia Rozwoju Gminy Szczutowo na lata 2007-2013 – przyjęta uchwałą Rady Gminy Szczutowo Nr VII/43/07 z dnia 30.08.2007r,
- 2) Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006 oraz 2007-2013 – przyjęty uchwałą Nr XIX/101/04 z dnia 29.12.2004r,
- 3) Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Szczutowo na lata 2007-2013 - przyjęty uchwałą Rady Gminy Szczutowo Nr XVI/103/08 z dnia 06.11.2008r,
- 4) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Szczutowo - przyjęte uchwałą Rady Gminy Szczutowo Nr XI/104/2000 z dnia 30.03.2000r,
- 5) Program Ochrony Środowiska dla Gminy Szczutowo na lata 2007-2015
- 6) i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Szczutowo na lata 2007-2015 przyjęte uchwałą Rady Gminy Szczutowo Nr XIII/81/08 z dnia 18.04.2008r,
- 7) Gminne Programy uchwalane corocznie:
 - a) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - b) Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii
 - c) Program współpracy Gminy Szczutowo z organizacjami pozarządowymi

Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2006 oraz 2007-2013 określa płaszczyznę współpracy Gminy Szczutowo ze społecznością lokalną. Współpraca ta zaowocowała sprecyzowaniem działań które znalazły swoje odzwierciedlenie w przygotowanych do realizacji Planach Odnowy Miejscowości Szczutowo i Gójsk. Plany te przewidują budowy infrastruktury społecznej (ciągi spacerowe, rekreacyjno-wypoczynkowe, ogródki jordanowskie, itp.)

Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Szczutowo na lata 2007-2013 określa działania inwestycyjne pozwalające na zaspokojenie potrzeb społecznych w tym rozbudowę infrastruktury. Plan przewiduje rozbudowę ośrodków zdrowia w Szczutowie i w Gójsku, rozbudowę budynku administracyjnego, budowę dróg, budowę kanalizacji sanitarnej, modernizację budynków użyteczności publicznej oraz remiz OSP. Inwestycje te przewidują w swoich rozwiązaniach projektowych likwidację barier architektonicznych.

Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Szczutowo na lata 2007-2015 określają zasady ochrony środowiska, w szczególności gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami. W swych założeniach określają Zasady ochrony istniejących zbiorników wodnych, zadrzewień, powierzchni ziemi, zbiórki odpadów komunalnych, segregacji odpadów, wyposażania poszczególnych miejscowości w zbiorniki do ich segregacji, zasady zbiórki padłych zwierząt, itp.

Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii i współpracy Gminy Szczutowo z organizacjami pozarządowymi określają zasady współpracy Gminy Szczutowo z podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, traktując priorytetowo zagospodarowanie mieszkańcom czasu wolnego (zajęcia pozalekcyjne, programy „Sportowe wakacje”, program „Sport – alternatywa dla nudy”, itp.) oraz propagując zdrowy styl życia (nauka pływania, zawody sportowe – Cross Szczutowa, maraton pływacki, itp.).

Wszelkie działania określone w dokumentach planistycznych i strategicznych zarówno jednorocznych jak i wieloletnich wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Przyjęte dokumenty planistyczne mają swoje odniesienie do działań określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo na lata 2007-2013.

6. Korzyści wynikające z przyjęcia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Jak wskazują wieloletnie doświadczenia krajów zachodnioeuropejskich, realizacja zasady subsydiarności przynosi wielostronne korzyści. Przygotowane na poziomie makroekonomicznym programy (krajowe, wojewódzkie) z założenia nie są w stanie uwzględnić różnic i specyfiki społeczności lokalnych. Mogą wskazywać trendy, kierunki, priorytety, lecz ich poziom ogólności nie pozwala na elastyczne reagowanie na problemy „małych ojczyzn”. Ponadto bez zaangażowania lokalnych liderów, autorytetów i społeczeństwa obywatelskiego odgórne działania skazane są na porażkę.

Dlatego tak niezwykle ważnym jest opracowanie całościowych, wewnętrznie spójnych programów mających na celu długofalowe oddziaływanie i zwalczanie patologii, trafne odczytanie zagrożeń, zdiagnozowanie przyczyn, określenie niezbędnych środków zaradczych. Zwłaszcza w powiązaniu z zasadą partnerstwa, czyli przenoszenia zadań polityki społecznej do kompetencji samorządu lokalnego oraz wzrost udziału inicjatyw obywatelskich w planowaniu i wykonywaniu zadań publicznych. Z jednej strony przyczynia się to do bardziej trafnego rozpoznawania potrzeb społecznych, skuteczniejszego rozwiązywania problemów społecznych oraz bardziej celowego i gospodarnego wykorzystywania środków publicznych, z drugiej zaś do rozwoju zaradności i samoorganizacji społecznej. Rolę tę może spełnić opracowana na poziomie podstawowej wspólnoty samorządowej – gminy strategia rozwiązywania problemów społecznych. To właśnie na poziomie gminy możliwe jest rozpoznanie nie tylko realnych problemów, ale i konkretnych osób wymagających pomocy.

Wziąwszy pod uwagę wielość zadań spoczywających na władzach samorządowych, muszą one mieć strategię, czyli kompleksową, spójną, długofalową wizję działań, które będą konsekwentnie realizowane przez różne podmioty współpracujące ze sobą (zasada pomocniczości i subsydiarności) na rzecz dobra wspólnego mieszkańców danej gminy lub powiatu. Pomocniczość odnosi się zarówno do relacji „osoba – społeczeństwo”, jak również do relacji „społeczeństwo – państwo (władza)”. Z zasady subsydiarności wynikają dwie komplementarne reguły o kluczowym znaczeniu dla tworzenia ładu społecznego oraz układu kompetencyjnego administracji samorządowej.

Pierwsza z nich mówi, że:

- władza publiczna nie powinna przeszkadzać obywatelom w podejmowaniu własnych inicjatyw,
- władza publiczna powinna wspierać działania prowadzone przez grupy społeczne, a włączanie się w sprawy, które ich dotyczą, jest naturalnym prawem człowieka i nie wymaga przyzwolenia ze strony jakiegokolwiek władzy

Druga stwierdza, że społeczeństwo ma obowiązek wspierania zarówno jednostki jak i władzy w sytuacjach, kiedy nie jest ona w stanie samodzielnie czegoś czynić. Jeżeli działanie społeczeństwa okaże się skuteczne, czyli doprowadzi do usamodzielnienia jednostki, społeczeństwo powinno zaprzestać świadczenia pomocy tej osobie.

Ze względu na zakres i ciężar gatunkowy odpowiedzialności spoczywającej na władzach samorządowych, nie mogą one pozwolić sobie na ryzyko podejmowania działań nieprzemyślanych, doraźnych, fragmentarycznych.

7. Obowiązek sporządzenia strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na szczeblu gminnym

Ustawowy obowiązek przygotowania i realizowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powstał na mocy nowelizacji ustawy o pomocy społecznej, z dnia 12 marca 2003 r. (Dz. U. z 2004 nr 64 poz. 593 z p. zm.), która w art. 17, ust.1., pkt.1.

stanowi, że: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;”

Nowa ustawa o pomocy społecznej stanowi kolejny etap budowy nowego systemu aktywnej polityki społecznej w Polsce mając na celu stworzenie solidnego fundamentu polityki opartej na trzech zasadach:

- po pierwsze, w sposób systematyczny i kompleksowy budowana jest sieć bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, oparta na realnych podstawach utrzymania gospodarstw domowych,

- po drugie, tworzy się spójny system wspierający aktywizację osób bezrobotnych na rynku pracy i na polu pomocy społecznej, tak aby każdemu zagwarantować szansę aktywizacji i godnego życia,
- po trzecie, tworzy się skoordynowany system instytucjonalny, jasno prezentujący odpowiedzialność instytucji rządowych i samorządowych, otwierający jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej organizacji sektora pozarządowego.

Niniejsza strategia jest także istotną potrzebą i wymogiem nowej sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Szczutowo związanej głównie z wstąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej (maj 2004 r.) oraz zupełnie nowymi możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym politykę społeczną.

8. Ramy czasowe strategii

Opracowywany dokument musi zawierać wskazanie okresu czasu, w którym będzie realizowany. Specyfika planowania strategicznego zakłada długofalowe działania i dlatego należy określić stosunkowo odległy horyzont czasowy tak, by w proponowanych rozwiązaniach i działaniach nie koncentrować się na bieżących, doraźnych i często partykularnych celach, lecz skupić uwagę na tych problemach, które z uwagi na swój ciężar gatunkowy, zakres oddziaływań, skutki dla społeczności lokalnej są ważne dla całej wspólnoty. Dlatego też zakreślony w strategii horyzont czasowy do 2013 r. wydaje się spełniać te warunki. Dodatkowo pokrywa się on z przyjętym w Unii Europejskiej okresem budżetowania, co pozwala na skorelowanie rozwiązywanych problemów z wykorzystaniem szans, jakie niosą ze sobą możliwości korzystania z funduszy unijnych.

Przygotowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo w proponowanych działaniach nawiązuje i wykazuje zgodność z przedstawionymi dokumentami strategicznymi powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi. Dzięki spójności, określone w niej działania będą wzmocnione oddziaływaniem innych podmiotów - aktywnych uczestników polityki społecznej ze szczebla wojewódzkiego i powiatowego. Pozwoli to na zwiększenie skuteczności oddziaływań i efektywne wykorzystanie potencjału ludzkiego, środków i zasobów.

9. Metodologia opracowania strategii

Przyjęta metodyka opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczutowo oparta została na partnersko - eksperckim modelu budowy planów strategicznych, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój lokalny w Polsce. Metodologia uwzględniała szersze, ponadlokalne i długoterminowe tworzenie planów rozwoju, zarówno strategii ogólnych (gminy), jak również branżowych (polityki społecznej, rozwoju przedsiębiorczości, rynku pracy, turystyki, oświaty).

10. Organizacja procesu opracowania strategii

Zasadniczym celem strategii jest wypracowanie sprawnego i efektywnego programu pomocy, umożliwiającego skuteczne rozwiązanie problemów społecznych. Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym zmianom i monitoringowi, spójnym z opracowaną wcześniej „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Szczutowo w latach 2007-2013” przyjętą przez Radę Gminy Szczutowo w dniu 2 lipca 2007 roku uchwałą Nr VI/32/07 z 02.07.2007. Strategia ta została opracowana przy udziale firmy zewnętrznej WESTMOR COLSUNTING, przy zaangażowaniu pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczutowie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Szczutowo nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje gminy (Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, instytucje kultury). Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie Szczutowo.

Po ponad roku obowiązywania tej strategii, w związku z możliwością częściowego finansowania zadań określonych w strategii oraz zbliżającym się globalnym kryzysem ekonomicznym, który problemy społeczne może zwielokrotnić, koniecznością stała się jej aktualizacja. Aby ten dokument strategiczny był dokumentem najbardziej zbliżonym oczekiwaniom społeczności lokalnej konieczny jest udział w jej aktualizacji wszystkich grup społecznych z terenu gminy.

Za udziałem społeczeństwa w budowaniu lokalnej (gminnej) Strategii przemawiają liczne korzyści wynikające z zastosowania metody partycypacyjnej, którymi są w szczególności:

- udział społeczeństwa w tworzeniu „Strategii” przełamuje bierność, nieufność, co do możliwości współpracy oraz zmniejsza trudności w wypracowaniu obiektywnie potrzebnych projektów,
- społeczność lokalna uczy się wspólnego wypracowania sposobów wyjścia z trudnych sytuacji społecznych,
- uczestnicy warsztatów utożsamiają się zarówno z procesem jak i rezultatami podjętych działań. Zwiększa to szansę na wdrożenie działań niezbędnych do poprawy sytuacji społecznej gminy,
- praca w zespole buduje więzi pomiędzy poszczególnymi przedstawicielami różnych instytucji, proces uspołecznienia,
- szeroko rozumiana dyskusja społeczna wskazuje władzy gminy obszary działań, które wymagają wsparcia a które są pomijane bądź marginalizowane.

11. Ankieta weryfikująca i precyzująca problemy społeczne

Celem tzw. „uspołecznienia” Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przekazano mieszkańcom gminy Szczutowo anonimową ankietę, której zadaniem było sprecyzować i zweryfikować najważniejsze problemy społeczne, a także określić sposoby ich rozwiązywania. Wzór ankiety stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej Strategii. Ankieta obok pytań zamkniętych (możliwość wyboru jednej lub kilku odpowiedzi, ich usystematyzowania od najważniejszych) zawierała również pytania otwarte. Celem zdefiniowania potrzeb poszczególnych grup społeczeństwa ankieta zawierała metrykę (płeć, wiek, zawód, wykształcenie) które to czynniki pozwolą zidentyfikować problemy i oczekiwania społeczne występujące w poszczególnych grupach społecznych. Pytania i wyniki badań ankietowych zamieszczono w Części IV niniejszej Strategii.

12. Zespół oceniający i budujący strategię

Do współpracy przy tworzeniu „Strategii” poproszeni zostali przedstawiciele wszystkich grup społeczeństwa gminy, ze wskazaniem osób aktywnych – liderów społeczności lokalnej. W budowaniu „Strategii” uczestniczyli przedstawiciele Rady Gminy, pracownicy Urzędu Gminy zajmujący się sprawami zamówień publicznych, ochrony środowiska, pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, duchowieństwa, Dyrektorzy i nauczyciele szkół z terenu gminy, młodzież, uczniowie gimnazjum, przedstawiciele Ochotniczych Straży Pożarnych i Policji, służby zdrowia, stowarzyszeń formalnych UKS, LKS, emeryci i renciści, przedstawiciele orkiestry parafialnej i 2 chórów - w sumie około 30 osób, z których ok 20 osób brało udział we wszystkich zajęciach warsztatowych. Lista osób uczestniczących w budowaniu Strategii zawiera załącznik Nr 2.

13. Zajęcia warsztatowe

Warsztaty prowadzone były pod kierunkiem dra Mirosława Warowickiego – Konsultanta Regionalnego Województwa Mazowieckiego – w ramach Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich (dalej PPWOW) oraz moderatorki Panią Katarzynę Kozłowską (zajęcia warsztatowe w dniu 07 października 2008) i Panią Annę Żelazowską -Kosiorek (zajęcia warsztatowe w dniach 18 listopad i 01 grudzień 2008 roku).

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu w ramach trzech spotkań warsztatowych przyjęto następujący tryb postępowania:

1. Warsztaty pierwsze – 7 października 2008 r. „Diagnoza sytuacji społecznej w gminie”.

Cel warsztatów

- 1) Zainicjowanie działań związanych z urzeczywistnianiem partycypacyjnego modelu rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- 2) ustalanie zasad organizacji spotkań;
- 3) dokonanie wstępnej diagnozy sytuacji społecznej w gminie;

Diagnoza polegała na omówieniu dostrzeganych problemów społecznych z perspektywy osób (grup społecznych) uczestniczących w warsztatach, przeprowadzeniu analizy silnych i słabych stron polityki społecznej w Gminie Szczutowo oraz identyfikacja szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego – **analiza SWOT**.

Zgromadzone opinie dały odpowiedź na następujące pytania:

- 1) jak postrzegamy sytuację społeczną w naszej gminie,
- 2) jakie zjawiska zaliczamy do problemów społecznych gminy,
- 3) które z nich postrzegamy jako najpoważniejsze,
- 4) jakie są przyczyny i skutki obecnej sytuacji społecznej w gminie.

Opinie powyższe:

- posłużyły do wskazania najważniejszych - wiodących problemów społecznych i ich scharakteryzowania,
- wskazały zasoby w społeczności gminy Szczutowo sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych (instytucjonalne, osobowe, itp.),
- określiły grupy społeczne wymagające wsparcia oraz pola współpracy poszczególnych grup społecznych.

2. Warsztaty drugie – 18 listopada 2008 r. „Analiza problemów oraz zasobów społecznych w gminie”.

Cel warsztatów:

- 1) Zidentyfikowanie i pogrupowanie problemów społecznych,
- 2) Określenie przyczyn powstawania problemów społecznych i ich wzajemnych zależności,
- 3) Zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami zajmującymi się problematyką pomocy dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji,
- 4) określenie zasobów społecznych oraz sił umożliwiających rozwiązywanie problemów społecznych.

Efekt warsztatów :

- 1) Określono cele strategiczne dla polityki społecznej w Gminie;
- 2) Sformułowano zadania w poszczególnych obszarach priorytetowych polityki społecznej w Gminie.
- 3) Powołano sześć grup zadaniowych, które dokonały szczegółowego zdiagnozowania problemów społecznych w zakresie:

- ubóstwa i dysfunkcji rodziny,
 - problemów społeczności lokalnej gminy,
 - działań na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych i chorych,
 - stworzenia warunków rozwoju dzieci i młodzieży i ich potrzeb,
 - ograniczania bezrobocia,
 - współdziałania instytucji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i ich wspieranie
3. **Warsztaty trzecie** – 1 grudnia 2008 r. Warsztaty podsumowujące aktualizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo, w czasie których:
- 1) Zidentyfikowano obszary priorytetowe polityki społecznej i główne zagadnienia strategiczne w poszczególnych obszarach.
 - 2) Zweryfikowano obszary priorytetowe polityki społecznej w Gminie i zagadnień strategicznych w poszczególnych obszarach;
 - 3) Określono strukturę Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
 - 4) Przygotowano katalog projektów społecznych.
 - 5) Wybrano model wdrażania i monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

14. Zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Szczutowo

Strategia zawiera:

Część wstępną, odnoszącą się do kanonów polityki społecznej, obowiązujących standardów oraz przyjętych na szczeblu makroekonomicznym programów z zakresu polityki społecznej. Z uwagi na fakt pozostawania Polski w Unii Europejskiej nakreślono podstawowe założenia polityki społecznej również na tym szczeblu. Wskazano także wynikające z Narodowego Planu Rozwoju uwarunkowania programowe. W celu odniesienia problemów społecznych do skali lokalnej i pokazania szerszego ich tła przedstawiono również przygotowany program w zakresie pomocy społecznej na terenie województwa i powiatu.

W zasadniczej części strategii można wyróżnić trzy części.

Część pierwsza - Raport o stanie gminy - zawiera ocenę aktualnej sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Szczutowo. Z uwagi na tematykę opracowania (strategia dotycząca problemów społecznych) Raport dotyczy tych dziedzin, które w największym stopniu wpływają na aktualny poziom życia mieszkańców gminy. Dlatego też znajduje się tutaj opis infrastruktury technicznej, stanu gospodarki, sytuacji demograficznej, sytuacji w zakresie substancji mieszkaniowej, które mają wpływ na skalę problemów społecznych na terenie gminy.

Część druga to właściwa wszystkim strategiom tzw. Analiza SWOT. Obejmuje ona szanse i zagrożenia, wskazuje mocne i słabe strony gminy, analizuje perspektywy, projekcje w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej i tych sfer życia, które bezpośrednio jej dotyczą. Analiza SWOT sporządzona została w formie tabelarycznego zestawienia w odniesieniu do najważniejszych i palących problemów społecznych. Przyjęty sposób prezentacji pozwala na czytelne przedstawienie obszarów, gdzie interwencja w stan obecny pozwoli na osiągnięcie zamierzonych rezultatów.

Część trzecia to wytyczenie misji gminy oraz wskazanie wspomnianych wcześniej obszarów interwencji, wybór celów podstawowych i przypisanie im działań operacyjnych. Ich wybór został poprzedzony rzetelną oceną stanu faktycznego, uwarunkowaniami mikro- i makroekonomicznymi, wnioskami wpływającymi z dokonanej analizy SWOT oraz potrzebami lokalnej społeczności. Nie bez znaczenia były również dotychczasowe doświadczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych, będące udziałem zwłaszcza pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.